

РЕЦЕНЗИЯ

от
д-р Албена Александрова Овчарова- доцент
в Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”
на

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление.1.2. Педагогика

докторска програма История на педагогиката и българското образование

Автор: Димка Димитрова Иванова

Тема: Българските ученици във Виенския педагогиум

Научен ръководител: проф.д.п.н. Пламен Радев Иванов – Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) Р 33–2241 от 30. 06. 2020 г. съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Българските ученици във Виенския педагогиум” за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, 1.2.Педагогика, докторска програма История на педагогиката и българското образование.

Автор на дисертационния труд е Димка Димитрова Иванова – задочен докторант към катедра „Педагогика и управление на образованието” с научен ръководител проф.д.п.н. Пламен Радев Иванов

Представеният от Димка Димитрова Иванова комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Той включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС „магистър”)
- заповед за записване в докторантура;

- заповед за провеждане на изпити от индивидуалния план и съответни протоколи за издържани изпити по специалността;
  - протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
  - дисертационен труд;
  - автореферат;
  - списък на научните публикации по темата на дисертацията;
  - копия на научните публикации;
  - декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
  - справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;
- Докторантът е приложил следните публикации: осем самостоятелни статии

2. Кратки биографични данни за докторанта

Димка Иванова е завършила висшето си образование в бакалавърска и магистърска степен в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ с професионална квалификация детски учител и последваща квалификация преподавател по английски език в среден и горен курс на СОУ. Задочен докторант е в катедра „Педагогика и управление на образованието“ от 2015 г. Работи като учител по английски език от 1998 г. до сега в ОУ „Иван Вазов“, гр. Харманли. Участвала е в редица международни обучителни курсове, семинари и конференции (Словакия, Австрия, Беларус) и в редица проекти. Владее английски и руски езици на много добро ниво.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Значимостта на темата е несъмнена в полето на изследвания по докторската програма, тъй като делото и животът на българските ученици във Виенския педагогиум не са достатъчно проучени и техния принос към българското образование и култура не е докрай изяснен и оценен. Същевременно са описани и анализирани дейността и приносите на видни личности като Феликс Каниц и Фридрих Дитес, изиграли важна роля в процеса на откриване и формиране на българските ученици във Виенския педагогиум.

Поставените цели и задачи в дисертацията са адекватни на заявената тематика и постигането им е отразено в структурата на дисертацията.

4. Познаване на проблема

Докторантът демонстрира в текста много добро познаване на базисна и специфична информация по темата. Доказателство в тази насока са и анализиранияте 175 библиографски източници. Те са използвани в осъществения научен анализ, като е включен и компетентен коментар, и споделена лична позиция от докторанта.

5. Методика на изследването

Методиката на изследване е адекватна на формулираната изследователска цел и кореспондира пряко с поставените задачи на научното изследване. Използваните традиционно в дисертационните разработки методи (теоретичен анализ и синтез, анализ на документи, сравнение, систематизиране и обобщение и др.) са умело съчетани със специфичните за изследвания в областта на история на образованието методи като биографичен, библиографски, фактографски, архиварски и пр. Всичко това е предпоставка за формулирането на редица значими за историята на образованието изводи.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 164 страници основен текст. В рамките на изложението са включени и библиография от 175 източника, 5 таблици, 10 илюстрации, 2 приложения.

Структурата на дисертацията включва увод, четири глави, заключение, библиография приложения.

В увода традиционно са представени темата на дисертацията, формулирани се целта, обектът, предметът и задачите на научния труд и са изведени методите на научното изследване. Налична е необходимата аргументация за избор на изследователския проблем.

В първа глава се разглежда ролята на Феликс Каниц и на Фридрих Дитес за зараждане и реализиране на идеята за образование на български ученици във Виенския педагогиум. Акцентира се върху факта, че тази идея има важна роля както в живота на българските ученици във Виенския педагогиум, така и повлиява българското общество и образованието в страната ни като цяло. В текста е включена и богата биографична информация, продукт от задълбочено и детайлно проучване от страна на докторанта. В параграф 1.2.2 са представени педагогическите идеи на Дитес, продукт от влиянието върху възгледите му на такива видни педагози като Бенекс, Дистервег и Песталоци. Основните трудове на Дитес са анализирани в параграф 1.2.3. Описани са преводите на негови книги в България и влиянието, което те имат върху развитието на педагогическите идеи у нас.

Втора глава е озаглавена „Ролята на Бюргершуле и Виенския педагогиум, като места за обучение и образование на българските ученици във Виена”. Представен е общоисторически текст за Австро-Унгария и причините тя да бъде предпочитана държава за образованието на младежи от прогресивните български семейства. Интерес представляват фактите за броя на

завършилите висши училища в Австро - Унгария. В главата са включени два параграфа, с безспорен принос на втория – описващ историята на откриване на Виенския педагогиум, структурата и организацията на обучение в него.

Трета глава „Възпитаниците на Виенския педагогиум и кратка биография на всеки един от тях” съдържа отделни параграфи за живота и делото на всеки от десетте български възпитаници на виенската образователна институция. Освен обстойно описаните биографични данни, в текста са анализирани и най – значимите им постижения и научни разработки. Значимо място е отделено на най – изтъкнатите ученици на Педагогиума – Иван Шишманов и Иван Георгов, които в национален мащаб спомагат за развитието на образователното дело в България.

Четвърта глава „Принос на възпитаниците на Дитес към българското образование” е с обобщаващ за научното изследване характер, в която се отдава дължимата оценка на отдадените на науката и учителството български възпитаници на Виенския педагогиум – една от най – прогресивните и реномирани образователна институции за времето си.

В заключението са коректно формулирани 14 извода, които във висока степен определят научните приноси на дисертационното изследване.

Цялостният анализ показва, че обучението на българи във Виенския педагогиум значително повлиява развитието на образованието в България от края на 19 и началото на 20 век.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Основните постижения на представения дисертационен труд са отнесени предимно към детайлното представяне на живота и делото на българските педагози, завършили Виенския педагогиум, което пряко кореспондира с целта на изследването. Освен това е поставен акцент върху създадената за нуждите на новото българско училище общопедагогическа, методическа и учебникарска книжнина. В цялостен план е описано и обосновано пренасянето на европейските традиции в образованието в модернизиралата се тогава българска държава.

От съдържанието на дисертационната разработка са изведени 5 приноса, които приемам, и които обобщено по мое мнение са:

- осъществено е обстойно и научно-обосновано изследване в полето на докторската програма;
- наличие на детайлизирана информация, обогатяваща информационния фонд в историята на българското образование

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представените публикации - осем статии са по темата на дисертационния труд. Три от тях са на латиница и пет на български език и отговарят на изискванията за съответната научна степен. Няма данни за плагиатство.

9. Лично участие на докторанта(ката)

Приемам, че текстът, получените резултати и очертаните приноси в дисертационния труд на докторант Димка Иванова са изцяло нейно лично дело.

10. Автореферат

Авторефератът отговаря на приетите изисквания за кратко изложение на съдържанието на дисертацията, резултатите от нея, публикациите и приносните моменти.

11. Критични забележки и препоръки

Бих препоръчала на докторанта повече коректност в цитирането и ясното разграничаване на цитиран от авторски текст. На места е наличен по – скоро описателен, отколкото аналитичен елемент.

12. Лични впечатления

Познавам докторантката и имам добри впечатления от нейната работа по създаване на дисертационното изследване.

13. Въпроси към докторанта

Кои от основните възгледи на Фр. Дитес присъстват най – ярко в произведенията на българските ученици на Виенския педагогиум?

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Предлагам дисертационния текст да се оформи и издаде като самостоятелно книжно тяло, за да получи по – широко разпространение сред занимаващите се с тази проблематиката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторант Димка Димитрова Иванова притежава теоретични знания и професионални умения по научна специалност История на педагогиката и българското

образование като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на научното жури да присъди научната степен “доктор ” на Димка Димитрова Иванова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма История на педагогиката и българското образование.

7.09. 2020 г.

Рецензент: .....

(доц.д-р Албена Александрова Овчарова)